

Temat: **Imiesłowy i ich rodzaje (cz.2).**

Imiesłowy przymiotnikowe

Imiesłowy przymiotnikowe czynne można utworzyć wyłącznie od czasowników, które mówią o czynności powtarzającej się i niezakończonej (są to czasowniki, które mają aspekt niedokonany), np. *piszący* (*писаłem wczoraj – piszę teraz – będę pisał jutro*).

Imiesłowy przymiotnikowe bierne można utworzyć jedynie od wybranych czasowników - niedokonanych i dokonanych, ale tylko takich, które mają stronę czynną i bierną.

Wskazówka

Czasowniki, od których możemy utworzyć imiesłowy przymiotnikowe bierne, nazywamy czasownikami przechodnimi.

Czasowniki, od których nie możemy utworzyć imiesłowów przymiotnikowych biernych, nazywamy czasownikami nieprzechodnimi.

Imiesłowy przymiotnikowe

CZYNNE**tylko od czasowników niedokonanych**

„-ący” / „-ąca” / „-ące” – jak przymiotnik „gorący”

Liczba pojedyncza (ten) **piszący** rodzaj męski (ta) **pisząca** rodzaj żeński (to) **piszące** rodzaj nijaki **Liczba mnoga** (ci) **piszący** rodzaj męskoosobowy (te) **piszące** rodzaj niemęskoosobowy

BIERNE

„-ny” / „-na” / „-ne” – jak przymiotnik „ładny” „-ty” / „-ta” / „-te” – jak przymiotnik „bogaty”

Liczba pojedyncza (ten) **okrzyczany** / **odkryty** rodzaj męski (ta) **okrzyczana** / **odkryta** rodzaj żeński (to) **okrzyczane** / **odkryte**

CZYNNE**tylko od czasowników niedokonanych**

rodzaj nijaki **Liczba mnoga** (ci) **okrzyczani / odkryci** rodzaj męskoosobowy (te) **okrzyczane / odkryte** rodzaj niemęskoosobowy

Imiesłowy przysłówkowe

W tekstach pisanych – rzadziej w języku mówionym – pojawiają się imiesłowy przysłówkowe. Wyróżniamy dwa typy tych imiesłowów:

- **współczesny** – zakończony na **-ąc**, np. *wołając, pisząc, mówiąc*,
- **uprzedni** – zakończony na **-wszy** (po samogłoskach np. *wróciwszy, napisawszy*) lub na **-wszy** (po spółgłoskach np. *zmókłszy, przyszedłszy*).

Imiesłowy przysłówkowe współczesne występują w zdaniach, w których czynności, zdarzenia, sytuacje dzieją się w tym samym czasie, (co sugeruje nazwa tych imiesłowów) np.:

Pijąc poranną kawę, często czytam gazetę** = **‘Piję poranną kawę i w tym samym czasie czytam gazetę’**.

Imiesłowy uprzednie z kolei – jak podpowiada ich nazwa – dotyczą czynności i zdarzeń, które zdarzyły się wcześniej niż sytuacja opisana przez czasownik w formie osobowej, np.:

Przyszedłszy\do domu, szybko przeczytałem pocztę = **‘Najpierw wróciłem do domu, a potem przeczytałem pocztę’**.

W tworzeniu imiesłowów przysłówkowych również obowiązują pewne ograniczenia. Otóż od czasowników dokonanych możemy utworzyć wyłącznie imiesłowy uprzednie** (mówią przecież o czynnościach, które się już zdarzyły, np. ** *przyszedłszy* = **‘już przyszedłem / przyszedłeś / przyszedł itd., to się stało’**), z kolei od czasowników niedokonanych możemy utworzyć wyłącznie imiesłowy współczesne* (mówią przecież o czynnościach, które trwają i nie można wskazać ich końca czy rezultatu, np. *pisząc** = **‘pisałem / pisałeś / pisał itd. to wcześniej, piszę / piszesz / pisze itd. teraz’**).

W zdaniach, w których występują imiesłowy przysłówkowe, zawsze stawia się przecinek, np.: *Idąc, podśpiewywałem sobie.* lub *Idąc ulicą,*

*podśpiewywałem sobie. Wróciwszy, zabrałem się za obiad. lub
Wróciwszy do domu, zabrałem się za obiad.*

Zapamiętaj!

IMIESŁOWY PRZYŚŁÓWKOWE

WSPÓŁCZESNE tylko od
czasowników niedokonanych:
pisząc

UPRZEDNIE tylko od
czasowników dokonanych:
wróciwszy, zaległszy

Zadaniowo

Ćwiczenie 1

Utwórz imiesłowy przysłówkowe do czasowników.

Czasownik, który opisuje czynność niedokonaną	Imiesłów przysłówkowy współczesny (-ąc)	Czasownik, który opisuje czynność dokonaną	Imiesłów przysłówkowy uprzedni (-wszy/łszy)
piszę			
malować			
budować			
przychodzić			
grać			
liczyć			

Ćwiczenie 2

Uzupełnij luki w tabelce – nie wszystkie formy można wskazać, w takim przypadku wpisz słowo: brak.

Czasownik	Imiesłów przysłówkowy współczesny	Imiesłów przysłówkowy uprzedni
zawołać		
wracać		
czytać		
leczyć		
napisać		

Ćwiczenie 3

Wskaż czasowniki, od których nie można utworzyć imiesłowu biernego (z końcówką -ny, -ty).

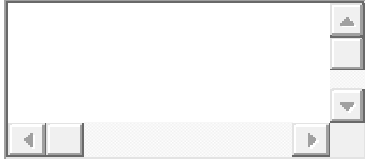
czekać , myśleć , oddawać , przepisać , spać , zapłacić ,
marzyć , liczyć , skakać , wymawiać , mówić ,
dziękować , podziękować , śnić , patrzeć

Ćwiczenie 4

Używając odpowiednich imiesłowów przymiotnikowych, podany niżej tekst przeredaguj tak, aby nie było w nim powtórzeń. Wpisz w puste miejsca przeredagowane fragmenty zdań.

W sobotę poszedłem na film, który polecił mi kolega. Był on ekranizacją książki, którą przeczytałem niedawno. Film, który obejrzałem, bardzo mi się spodobał. Zarówno książka, jak i jej filmowa adaptacja poruszają problemy, które dotyczą młodych ludzi.

W sobotę poszedłem na film**. Był on ekranizacją książki
***film bardzo mi się spodobał. Zarówno książka, jak i jej
filmowa adaptacja poruszają problemy*****.****

Ćwiczenie 5

Uzupełnij poniższe zdania tak, aby zastosować w nich imiesłowy przysłówkowe i wyeliminować ewentualne powtórzenia.

_____, lubiłem czytać książki przygodowe. _____, że jestem ich bohaterem.

Pochłaniałem powieści, _____. _____, zacząłem pisać swoje pierwsze opowiadanie.

Teraz jestem pisarzem i _____, staram się pamiętać, by czytelnicy moich powieści czuli się tak jak ja niegdyś. _____, damę go najpierw do przeczytania mojemu synowi i czekam na jego uwagi.

--	--	--

Ćwiczenie 6

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących imiesłowów.

Stosując imiesłowy, pozbywamy się powtórzeń wyrazów "który", "kiedy", "gdy".

W zdaniu z imiesłowem przysłówkowym nie stawiamy przecinka.

Dzięki zastosowaniu imiesłowów tekst jest bardziej urozmaicony pod względem budowy zdań.

Gdy stosujemy imiesłowy, tekst jest dłuższy.

Ćwiczenie 7

Rozpoznaj typ imiesłowu.

	Imiesłów przymiotnikowy czynny	Imiesłów przymiotnikowy bierny	Imiesłów przysłówkowy współczesny	Imiesłów przysłówkowy uprzedni
Wczoraj, siedząc na ławce w parku, marzyliśmy o wakacjach.	☐	☐	☐	☐
Zatrzymawszy się na chwilę, wyczyściłam lusterko w samochodzie.	☐	☐	☐	☐
Znalazłem właśnie list napisany przez ciebie.	☐	☐	☐	☐
Głos wołającego na pustyni.	☐	☐	☐	☐
Wszystkie prace zostały nagrodzone przez jury.	☐	☐	☐	☐
Czekając na autobus, przez chwilę rozmawiałam z kolegą.	☐	☐	☐	☐
Widzieliśmy artystę fotografującego stare uliczki miasta.	☐	☐	☐	☐

Pisownia „nie” z imiesłowami

Zapamiętaj!

Imiesłowy przysłówkowe z przeczeniem „nie” piszemy zawsze rozdzielnie, np. *nie pisząc, nie napisawszy*.

Imiesłowy przymiotnikowe z przeczeniem „nie” piszemy łącznie, np. *niemający, niewykonany, niewykryty*.

Słowa klucze

Zaproponuj własną kolejność słów kluczy z tego tematu. Możesz kierować się tym, co cię zaniekaowało, poruszyło, zaskoczyło itp. Przygotuj krótkie uzasadnienie swojej propozycji.

---

imiesłów przymiotnikowy

imiesłów przysłówkowy

pisownia imiesłówów

